

Hoće li biti novog rata na Bliskom istoku?

24 novembar 2011 Izmijenjeno 12:01 CET

Balans moći na Bliskom Istoku je sada takav da će Izrael morati napustiti politiku permanentnog militarizma i izgradnje svog položaja i odnosa grubom silom.

Glavna odlika Arapskog proljeća je nepredvidivost, što ponovno razbuktavanje protesta u Egiptu vidno ilustrira [EPA]

Piše: Mirnes Kovač

Pitanje je koje se posljednjih dana sve češće postavlja u već uzavrelom regionu nakon što se sve češće čuje zveckanje oružjem. Arapsko proljeće ili "Arapsko buđenje" kako ga neki oslovljavaju, znatno je počelo da mijenja političke strukture i odnose na Bliskom istoku. Međutim, ti su procesi još u toku i njihova glavna odlika je nepredvidivost, što ponovno razbuktavanje protesta u Egiptu vidno ilustrira. K tome, odlika tih procesa, promatrano sa strane međunarodne politike, jeste i pozicioniranje glavnih sila i aktera u pogledu dešavanja u ovom dijelu svijeta, ali i prilagođavanje toku razvoja događaja. Štaviše, i vanjski i unutarnji faktori kalkuliraju! Još aktuelni primjer tog kalkuliranja su bile nedavne napuhane najave iz Izraela da će napasti Iran kako bi zaustavio nuklearni program kojeg ova zemlja razvija, a ispostavlja se da je ova retorika imala za cilj da u međunarodnim krugovima izazove više pažnje, a dakako i straha, kod publikovanja posljednjeg izvještaja Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Kurs politike

A sve to kako bi zajedno sa ovim izvještajem izraelska prijetnja bila katalizator za još oštrije sankcije Teheranu. Ovakav kurs međunarodne politike i izoliranja Irana je dugoročno veoma opasan! Svatko želi iz ovih događanja izvući korist za svoje interese, što je donekle i razumljivo imajući u vidu globalno preovladavajuću neo-liberalnu ideologiju kojoj je to modus-vivendi. Zapad ima svoj primarni interes – nafta i geostrategija, Izrael sigurnost i svoj položaj, dok neke

novopozicionirane muslimanske sile (Turska i Iran) žele stabilizirati svoju ulogu regionalnih brokera. Već nekoliko decenija Zapad govori o potrebi demokratizacije Bliskog istoka. Sada kada su ti procesi krenuli, umjesto pomoći u izgradnji nužnih struktura (civilno društvo, građanske institucije, izgradnja svijesti), vidimo da se Zapad okreće od te priče, kalkuliše i u prvi plan ističe svoje interese, dovodeći u opasnost da procesi krenu sasvim drugim tokom, tj. uspostavljanje redizajniranih struktura koje će prvo odgovoriti interesima Zapada, pa onda biti sve drugo!

Ipak, to Arapska ulica, a bogme i teheranska, sad za sad dobro prepoznaje i razumije. Možda se i to može smatrati jednim od razloga zašto je u nedavnoj eskalaciji izraelskih prijetnji i iranska opozicija zauzela jedinstven stav sa vlašću Islamske republike u odbrani nacionalnog digniteta untaoč unutarnjim razmiricama. Posebice se to sve jasnije razumijevanje situacije vidi i osjeća među običnim narodom od Kaira preko Damaska do Sane.

Zaoštravanje odnosa

Oslanjanje na grubu silu i sistematski aparthejd kojeg izraelski režim sprovodi nad Palestincima sve više se pokazuje kao pogubno po budućnost ne samo Palestinaca i mirovnog procesa, već i samog Izraela. To sve više uviđaju i najveći izraelski saveznik, Sjedinjene Američke Države koje su uspjele isposlovati blokadu nedavnog palestinskog zahtjeva UN-u za punopravno članstvo.

Da ovakva pozicija ne odgovara ni SAD-u vidljivo je i iz otpora i gubljenja ugleda kojeg ova zemlja sve više doživljava na međunarodnoj sceni (UNESCO je samo jedan od primjera) kada je u pitanju slijepo podržavanje Izraela. Posebice je značajna promjena u odnosu prema Izraelu od strane Turske, jedne od prvih muslimanskih zemalja koja je još 1949. godine, priznala Izrael i od tada je sa Izraelom izgradila veoma dobre odnose.

A upravo ti odnosi su više od pet decenija "Turskoj kao prisnom prijatelju i savezniku Izraela" delegitimizirale poziciju kod Arapa. Nikako se ne mogu zanemariti i zaboraviti dobronamjerni pokušaj sadašnjeg vođstva Turske (a prije svega diplomatska aktivnost ministra vanjskih poslova Turske dr. Ahmeta Davutoglua) da se nametnu kao medijatori i na taj način osiguraju rješavanje konflikata koje Izrael ima skoro sa svim svojim susjedima.

Nažalost, ti pokušaji su propali i to na krajnje ponižavajući način za Tursku. Dakle, svi njihovi naponi su prosto "popljuvani" kada je Izrael krajem decembra, 2008. godine, žestoko napao Gazu. Turski premijer Erdogan je taj odnos Izraela, pa na neki način i Zapada, tako spektakularno osudio napuštanjem Davosa i poznatim duelom sa izraelskim predsjednikom Shimonom Peresom. Od tada se konflikt između bivših prijatelja samo zaoštava kulminirajući sa izraelskim napadom na brod "Mavi Marmara" koji je u maju 2010. godine namjeravao prekinuti blokadu Gaze. Brod je napadnut od strane izraelskih specijalaca i tom prilikom su izraelski vojnici ubili devet turskih humanitaraca. Dakako, da je zbog ovakvog rezolutnog stava Turske i u Izraelu ali u SAD-u evidentno i iznenađenje i zabrinutost.

Balans moći

S druge strane, situacija se mijenja u cjelokupnom susjedstvu Izraela. I Egipat, donedavni saveznik Izraela je sada u sasvim drugoj poziciji. Iako je, treba napomenuti, Egipat bio "vještački" izuzetak zbog politike Mubaraka, koji je tu poziciju Egipta dobro naplaćivao od Zapada. Iza Mubaraka je ipak ostao sistem koji se još restrukturira i nimalo nije izvjesno u kom će pravcu ova značajna arapska zemlja krenuti. Odnosno, bolje pitanje, hoće li u njoj Arapsko proljeće uroditi i donijeti demokratske plodove. Da li će se održati fer i pravedni izbori kao što se to nedavno desilo u Tunisu gdje su ubjedljivo pobijedila jedna demo-islamska partija!? I šta ako se to desi, a zna se da one nemaju nimalo popustljiv stav prema Izraelu?

S druge strane, Armija, koja je defacto sada na vlasti u Egiptu, također je kalkulanta, ali iz unutrašnje strane. Armijski establišment u Egiptu zajedno sa privredno-ekonomskim želi znati svoje mjesto u budućem pozicioniranju i njihove posljednji potezi u gušenju novih protesta te aspiracije itekako razotkrivaju. To će utjecati i na odnose prema vani, tj. prema Izraelu, prije svega.

Ono u čemu se slažu svi oni koji realno gledaju na stanje u regionu jeste da je balans moći na Bliskom Istoku sada takav da će Izrael morati napustiti politiku permanentnog militarizma i izgradnje svog položaja i odnosa grubom silom. Dugoročno je to neodrživ koncept, a posebno je značajno da ovog počinju biti svjesni i oni koji su već dugo vremena slijepi podržavaoci izraelske politike – prvenstveno Sjedinjene Države. Naravno, i Arapi i Iranci će, s druge strane, morati ostaviti sanjarske snove i prihvatiti se realnosti – doduše gorkog ali mirnog rješenja koje jedino može osigurati prosperitet svima.

A suprotni scenarij upravo priželjkuju jastrebovi i ekstremi na svim stranama. Taj scenarij bi odgovarao

desničarskim jastrebovima unutar Izraela da još dodatno militariziraju zemlju. Veoma vjerojatno bi taj scenarij i znatno uništio sve pozitivne procese izazvane tzv. Arapskim proljećem.

Postoji velika vjerojatnoća da bi takav scenario na vlast mogao dovesti redizajnirane diktatore i diktature, što se, na posljetku i dešavalo nakon velikih arapskih poraza i padova. O arapskim izgledima protiv Izraela izlišno je i govoriti. Bijedna vojna moć Arapa se mogla vidjeti na ulicama gradova u posljednjim dešavanjima. Iranski su mnogo bolji, ali, i oni su ovdje isključivo upotrebljivi za odbrambene svrhe.

Posljednja stvar

Ma koliko to glasno Izrael najavljavao i ma koliko to izazivalo strepnje i zabrinutosti Izrael ne smije napasti Iran ukoliko iole bude slušao vojne stratege, a ne zalučene jastrebove tipa Natanyahua i Liebermana, iako Turska neke svoje unutarnje probleme sada pokušava "ispuhati" kroz intenzivnije uplitanje u Arapski svijet, može se ipak reći da su Erdoganovi apeli i pozivi Sjeveroatlantskoj sili da se umiješa pozitivni.

Zaoštavanje odnosa sa Izraelom je u tom pogledu dobra poruka Zapadu kao i poziv da posreduje kako stvari ne bi izmakle kontroli. Naravno, rat je moguća opcija na Bliskom Istoku, ali u ovom slučaju, izgleda, da bi on prije svega uništio započete promjene i pretvorio ih u mutantne oblike! To bi kidnapovalo sva strijemljenja mladih i hrabrih koji su izašli da s pravom traže svoju budućnost. A mladih je u Arapskom svijetu više od polovice ukupnog stanovništva.

Posljednja stvar, zasigurno, koja im je bila na umu kada su izlazili na proteste protiv diktature i siromaštva bila je, svakako, da traže rat!

Stavovi izraženi u ovom članku su autorovi i nužno ne odražavaju uređivačku politiku Al Jazeera.

Izvor: Al Jazeera